

Məqalə KİVDF-nin maliyyə dəstəyi ilə “Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi” istiqaməti üzrə həyata keçirilən layihə çərçivəsində hazırlanmışdır

Dövlət proqramlarının uğurlu icrası regionlarımızın hərtərəfli inkişafını şərtləndirib

Ölkənin hər yerində olduğu kimi, cənub bölgəsinin rayonlarında da bu inkişaf davamlı xarakter daşıyır

Öz inkişafına görə yerləşdiyi regionun lider dövləti olan Azərbaycanda son 13 il ərzində bütün sahələrdə uğurlar əldə edilib. Bu uğurların əsasında isə həyata keçirilən düşünülmüş və çoxşaxəli dövlət siyasəti, həmçinin regionların hərtərəfli inkişafını təmin edən Dövlət proqramları dayanır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın iqtisadi inkişafının əsas baza sütunlarından birinə çevrilən regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət proqramları (2004-2008, 2009-2013 və 2014-2018-ci illərə dair) respublikamızın sıçrayışlı inkişafını təmin etməklə yanaşı, insanların sosial həyatının yaxşılaşmasında, bölgələrin simasının əhəmiyyətli dərəcədə dəyişərək yeni progressiv çalarlar almasında mühüm rol oynayıb. İstehsal müəssisələrinin fəaliyyətinin bərpası və yeni sənaye obyektlərinin yaradılması, yerli resurslardan istifadənin səmərəliliyinin artırılması, regionların inkişafı üçün zəruri infrastrukturun yaradılması, aqrar sektorda intensiv metodlardan istifadə, fermerlərə və digər kənd təsərrüfatı işçilərinə dəstək məqsədilə müxtəlif servis mərkəzlərinin, investorların regionlara cəlb olunması üçün əlverişli şəraitin yaradılması, yeni iş yerlərinin açılması və digər kompleks tədbirlərin görülməsi nəticəsində regionların sosial-iqtisadi inkişafında dönüş yaranıb. Şübhəsiz, regionların inkişafı bütövlükdə respublikanın ümuminkişaf göstəricilərinə təsir edən mühüm faktordur. Və bundan əvvəlki illərdə olduğu kimi, bu ilin arxada qalan aylarında da ölkəmizin uğurlu inkişafı davam edib. Heç şübhəsiz bütün sahələri əhatə edən bu inkişafdan ölkəmizin cənub bölgəsinə də pay düşüb.

Bununla bağlı konkret faktlara keçməzdən öncə bildirik ki, cənub bölgəsi əsasən Lənkəran iqtisadi rayonunu əhatə edir. Lənkəran iqtisadi rayonu Astara, Cəlilabad, Lerik, Masallı, Yardımlı və Lənkəran inzibati rayonlarının ərazisini əhatə etməklə Azərbaycanın cənub-şərqində yerləşir. İqtisadi rayonun ümumi sahəsi 6,08 min kv.km olmaqla ölkə ərazisinin 7 faizini əhatə edir. Relief xüsusiyyətlərinə görə rayonun ərazisi Lənkəran ovalığından və Talış dağlarından ibarət iki hissəyə ayrılır. İqtisadi rayonun ərazisinin 26 faizi meşələrlə örtülüb. Rayon təbii şəraitinə görə ölkənin digər iqtisadi rayonlarından fərqlənir. Rütubətli subtropik iqlimə malikdir.

İqtisadi rayonun əlverişli təbii şəraiti əhalinin məskunlaşmasında mühüm rol oynayır.

Masallı, Lənkəran, Astara rayonlarının ovalıq hissəsi çayçılıq və tərəvəz-bostan məhsullarının istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır. Üzümçülük əsasən Cəlilabad rayonunda inkişaf edib. Lerik və Yardımlı rayonlarında isə əsas sahələr taxılçılıq, heyvandarlıq və tütünçülükdür. İqtisadi rayon mühüm sitrus meyvəçiliyi rayonudur. Sahilboyu zolaqda balıq ovlanır. Lənkəran iqtisadi rayonunun kompleks inkişafında nəqliyyat sistemi əhəmiyyətli rol oynayır. Bakı-Astara demir yolu və ona paralel Bakı-Astara avtomobil yolu yük və sərnişin daşımalarında, həmçinin Azərbaycanla İran

arasında iqtisadi əlaqələrin genişlənməsində mühüm rol oynayır. Bakı-Lənkəran hava xətti fəaliyyət göstərir. Gözəl təbii landşaftı, isti və soyuq mineral suları, əlverişli iqlim şəraiti və inkişaf etmiş nəqliyyat şəbəkəsi iqtisadi rayonda kurort və turizmin inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır.

Beləliklə, ölkənin hər yerində olduğu kimi, cənub bölgəsində də cari ilin 9 ayı ərzində uğurlu nəticələr əldə edilib. Məsələn, cənub bölgəsinə daxil olan Lənkərandə bəhs edilən dövrdə də genişmiqyaslı abadlıq-quruculuq işləri həyata keçirilib, irihəcmli investisiya layihələri icra olunub, yeni layihələrin icrasına başlanılıb. Qeyd edək ki, bu ilin doqquz ayında rayonda ümumi məhsul buraxılışı 4,1 faiz artaraq 281,1 milyon manat təşkil edib. Sənayedə 24,5 milyon manatlıq və ya ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 51,2 faiz çox məhsul istehsal olunub. Doqquz ayda rayonda 2058 yeni iş yeri açılıb. Bunun 1610-u daimi iş yerləridir.

Bu ilin doqquz ayında bir sıra infrastruktur layihələri həyata keçirilib. 26 çoxmərtəbəli yaşayış binasının dam örtüyü əsaslı təmir olunub, 7 binanın fasadı rənglənib, şəhərin prospekt və küçələrinə asfalt döşənib. Həmçinin Ələt-Astara magistral yolunun Lənkəran rayonu ərazisindən keçən 8,2 kilometr hissəsində cari və əsaslı təmir işləri aparılıb.

Hesabat dövründə əhalinin normal elektrik enerjisi və təbii qazla təchizatı, şəhərin içməli su və kanalizasiya sisteminin yenidən qurulması, digər kommunal xidmətlərin həcminin və keyfiyyətinin yüksəldilməsi sahəsində də tədbirlər həyata keçirilib. Hazırda Lənkəran və Liman şəhərləri də daxil olmaqla, rayonun 93 yaşayış məntəqəsindən 65-i qazlaşdırılıb. Ümumilikdə, rayonda qazlaşdırılması nəzərdə tutulan təsərrüfat sayına görə 48369 abonentdən 42493-ü təbii qazla təmin olunub. Bu, ümumi abonentlərin 87,6 faizini təşkil edir.

Eyni zamanda, bu il Lənkərandə 6550 hektarda yazlıq bitkilər ekilib. İndiyədək sahələrdən 105028 ton tərəvəz, 7311 ton meyvə, 2411 ton bostan bitkiləri yığılıb, 302 ton yaşıl çay yarpağı və 621,7 ton çeltik istehsal edilib. Bəhs edilən dövrdə heyvandarlıq məhsullarının istehsalında artım qeydə alınıb. Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ət istehsalı 2,6 faiz, süd istehsalı 1,2 faiz, yumurta istehsalı 0,4 faiz artıb.

Yeri gəlmişkən, Lənkəran rayonu Azərbaycanın subtropik zonasına daxil olduğu üçün burada meyvəçiliyin əsasını subtropik və sitrus bitkiləri təşkil edir. Rayonda sitrus bitkilərinin əkin dinamikası hər il artan tempdə inkişaf etdirilir. Yeni sitrus bağlarının salınması isə öz növbəsində məhsul istehsalının artmasını şərtləndirir. İstehsalın artması bu sahədə çalışanların həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə, sosial rifah halının yaxşılaşmasına şərait yaradır. Lənkəran rayon Statistika İdarəsinin rəisi Vaqif Mustafayev bildirib ki, 2015-ci ildə rayonda 1167 hektar sahədən 12 min 403 ton subtropik və sitrus meyvəsi yığılıb. Bu il isə bağlardan 13 min

tondan çox məhsul gözlənilir.

Ötən il rayonun Sütəmurdov və Vələdi kəndlərində 15 hektar sahədə Koreyadan gətirilmiş yeni növ tinglərlə narıncı bağının salındığını vurğulayan V.Mustafayev rayonda sitrusçuluğun inkişafına xüsusi önəm verdiyini diqqətə çatdırıb. **“Bu inkişaf hər şeydən əvvəl regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət proqramlarında Lənkəran rayonu üçün müəyyən edilmiş tədbirlərin uğurlu icrası və məhsul istehsalçılara göstərilən dövlət dəstəyi nəticəsində mümkün olub”,** - deyərək bildirib.

Rayonda sitrusçuluqla məşğul olan fermerlər, ailə kəndli təsərrüfatlarının üzvləri intensiv üsullardan istifadə etməklə məhsul istehsalının artırılmasına daha çox diqqət yetirirlər. Aqrotexniki xidmətlərin vaxtında və düzgün aparılması nəticəsində rayonda sitrus bitkilərinin məhsuldarlığı 97,3 sentnerdən 106,3 sentnerə yüksəlib. Lənkərandə bir çox ailənin qazanc mənbəyi olan sitrusçuluq əsasən Hirkan, Osaküçə, İstisu, Haftoni və Şıxəkəran ərazi icra nümayəndəliklərinin yaşayış məntəqələrində inkişaf etdirilir. Bununla belə, rayonda elə bir fərdi təsərrüfat tapılmaz ki, onun həyətə sahəsində sitrus bitkiləri ekilməsin.

Uzun müddət tənəzzül dövrü yaşayan sitrusçuluq istehsalçılara göstərilən dövlət dəstəyi nəticəsində yenidən dirçəlsə də, bu sahənin inkişafı ilə bağlı müəyyən problemlər də mövcuddur. Bu problemlər əsasən soyuducu anbarların və tədarük məntəqələrinin çatışmazlığı ilə bağlıdır. Qeyd edək ki, yaxın gələcəkdə Lənkərandə 2000 hektardan çox sahədə subtropik və sitrus meyvə bağlarının salınması nəzərdə tutulub.

Bu ilin doqquz ayında Masallıda genişmiqyaslı tikinti, quruculuq və abadlıq işləri aparılıb. Rayonda ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, tərəvəzçiliyin, çayçılığın və çeltikçiliyin inkişafı məqsədilə mövcud torpaqlardan səmərəli istifadə olunması üçün mühüm addımlar atılıb.

Bu rayonda kənd təsərrüfatının ixtisaslaşdırılması, ekilməyən torpaq sahələrinin əkin dövriyyəsinə cəlb olunması, sənaye məhəlləsinin inşası, tədarük mərkəzlərinin yaradılması, Vileşçay Su Anbarının ikinci növbəsinin tikintisi və turizmin inkişafı Masallının sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq.

Bu ilin doqquz ayında Cəlilabad rayonunda da iqtisadiyyatın bütün sahələri üzrə dinamik inkişaf təmin olunub, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair üçüncü Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası davam etdirilib, aqrar bölməyə dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi nəticəsində bitkiçilik və heyvandarlıq sahəsində uğurlu nəticələr qazanılıb. Belə ki, doqquz ayda rayonda 156,1 min ton buğda, 18,8 min ton arpa, 5,3 min ton vələmir istehsal edilib. Əkin sahələrindən həmçinin 3300 ton noxud, 586 ton mərçi, 103221 ton kartof, 1223 ton tərəvəz, 9550 ton qarğıdalı, 496 ton bostan məhsulları və 8445 ton üzüm yığılıb. Payızlıq əkin üçün zəruri aqrotexniki tədbirlər görüldü, 1,9 min hektar vələmir, 2,3 min hektar noxud, 4 min hektar kartof, 437 hektar mərçi, 305 hektar qarğıdalı, 294 hektar bostan və 125 hektar tərəvəz ekilib. Yaxın günlərdə isə taxıl əkininə başlanılacaq.

Rayonda yaradılan “Avanqard” MMC-nin iri toxumçuluq təsərrüfatının ilkin fəaliyyəti gözlənilən səmərəni verib, 1060 hektar taxıl sahəsinin hər hektarından 35 sentner məhsul götürülərək, 3710 ton keyfiyyətli məhsul istehsal olunub. Eyni zamanda, bu il ilk dəfə olaraq rayonun Sabirabad, Təzəkənd, Günəşli Qarazəncir, Əliqasımlı və Alar kəndlərinin ərazisində 426 hektar sahədə pambıq ekilib, əlverişsiz hava şəraiti baxmayaraq, indiyədək pambıq tarlalarından 273,5 ton yüksəkkeyfiyyətli məhsul toplanılıb. Hazırda pambıq yığımı davam etdirilir.

(davamı növbəti sayımızda)

Nadir AZƏRİ